

KIHNU LEHT

VÄLJAANDJA KIHNU VALLAVALITSUS

september 2015 nr. 9 (173)

Uus lehekülg laevaliikluses

Foto: Erik Aleksejev / Baltic Workboats

Küsimustele vastab AS Kihnu Veeteed juhatuse esimees Andres Laasma.

Kihnu inimesed ootavad pikisilmi uue laeva tulekut. Tõenäoliselt ka Teie AS Kihnu Veeteed juhatajana?

Loomulikult. Uus ja ilus laev on alati parem ja põnevam ja eks ta tõstab teenu-se standardi kaasaja tase-mele. Praegu me opereerime suhteliselt eakate, kuid tub-

lide laevadega - uus ja suurem võtab enda kanda kõik: Munalaiu, Pärnu liini ja Manilaiu liini.

Kui Te peaksite välja tooma ühe põhjuse, miks uus laev parem on - mis see oleks?

Absoluutselt kõige olulisem teema on talvine navigatsioon. Laev on ehitatud sellisena, et tema võimekus peaks tagama navigatsiooni igasuguste jääolude korral. Praegu tundub, et võimsust

on küllalt, jääklass on tugev ja saame laeva hoida 365 päeva töös.

Kui paksust jääst suudab Kihnu Virve läbi rühkida?

Laeva projekteerimistingimuses on võimekuseks ette nähtud 45 cm ning basseini-katsetused näitasid, et täpselt nii palju ta läbibki. Paraku on jää ja jää suur vahe, tihtipeale on tugev ühtlane jää paremini läbitav kui kevadine pehme poorne jää. Eks aeg näitab, mis saab siis, kui laevateedele tekivad rüsi-jäähujatised. Tõeline tõde saabub pärast esimest ränka talve.

Ootate siis ränka talve, et laeva kohta kogu tõde selguks?

Meie ootame väga tugevat talve, sest meie jaoks on oluline, et laeva saaks panna proovile kogu võimekuses garantiiaja jooksul. Kuna see kehtib kaks aastat, oleks

tore, kui järgneva kahe aasta jooksul näeksime tugeva talve ära, mis laevalt maksimumi nõuab.

Kui tormikindel on uus praam võrreldes varasemate laevadega?

Laevade tormikindlus on kahe otsaga küsimus. Uus laev on oluliselt suurem ja selge on see, et avamere sõidu võimekus on suurem, kui on tänastel laevadel. Paraku ei tule piir ette mitte mere peal, vaid sadamatesse sisenemisel ja väljumisel.

Eeskirjade järgi ei tohi teatud tuulesuuna korral Munalaiu sadamasse siseneda, kui tuule tugevus on enam kui 15 m/s, Kihnus on see piir 18 m/s.

Sellega peaks rahvas kindlasti arvestama, et 15 m/s võib saare keskel tunduda nõrga tuulena, aga sadamas peame täpselt täitma sadama ja laeva eeskirju.

järgneb pöördel >>

TULGE KÕIK LAEVA UUDISTAMA!

Kihnu Virve avatseremoonia toimub Kihnu sadamas

5. oktoobril, esmaspäeval kell 13.

Laev saabub Munalaiust.

Kogu Kihnu rahvas on oodatud laevaga tutvuma!

Lahtiste uste päev kestab kella 15:30.

Esimese liinireisi teeb Kihnu Virve kell 16:15

Uues laevas on mugavad tingimused nii reisijatele kui ka meeskonnale. Vaade kaptenisillale.

<< algus esilehel

Eks otsus merele minna sõltub paljuski ka kaptenist

Alati sõltub lõplik otsus kaptenist, nad on erineva käekirja ja erineva elukogemusega. Ükski kapten ei tohi võtta riski situatsioonis, kui talle tundub, et asi pole tema jaoks kindel ja ohutu - see on kõige tähtsam.

Mitte ainult Kihnus, aga ka mujal, lähevad tihti peale saareelaniku ja kapteni arvamused ilmast lahku. Kapten on see, kes laeva juhivad ja vastutab selle eest, mis merel toimub. Mitte kunagi ei tohi laeva omanik anda käsku välja sõita, kui kapten leiab, et see pole ohutu.

Kas vastab tööle, et Kihnu reisijate lemmikapten Jaanus Jürivate ei jätkaks Kihnu Virve kaptenid on?

Kahjuks jah, Jaanuse kvalifikatsioon ei vasta sellele, et ta saaks Kihnu Virve kaptenina sõita. Jaanus on ettevõtte raudvara ja arvestades tema tublidust ja seda, kes ta inimesena on, tahaks teda kaptenina hoida, aga see ei ole võimalik. Aga kuna Jaanuse ametikoht on väikesadamade direktor, jääb ta Kihnu ja Munalaiu sadamakapteniks ja on Kihnuga ka edaspidi seotud.

Kihnu Virvega hakkavad sõitma Vladimir Zenjov ja Viktor Janson.

Kas personal on komplekteeritud? Kui palju mees-

konnas korraga inimesi on?

Kuus inimest on korraga laevas.

Miks nii palju?

Selline on laeva minimaalse kohustusliku mehitamise säte, mille järgi peab Kihnu Virve peal olema viis ametikohta ja kuues tuleneb päästevahenditega opereerimisest.

Missugused mugavused reisijaid ja laeva meeskonda ees ootavad?

Meeskonnaruumid on mugavad: kenad kajutid, head olmevõimalused, saun meeskonnaliikmete jaoks. Mis puudutab reisijaid, siis esimeseks mugavuseks on võimetus kasutada lifti, mis loodetavasti hakkab tööle (Vormsi laeva liftiga on pidevalt probleeme toim). Eks neid trepiastmeid on palju, trepp on pikk ja kitsas - noor silkab probleemideta, aga vanemal inimesel on lift suureks mugavuseks.

Ilusad on ka salongiruumid, istmed, kogu kohviku osa, lastenurk, korralikud tualetid, hea vaade, näeb kaugele, on võimalus õues istuda. Teeme kõik endast sõltuva, et kõigil on mõnus ja hea. See laev on ehitatud perspektiiviga järgmised 30 aastat.

Nii vähe?

See on vähim aeg, võib ka pikemalt sõita.

Kui palju uude laeva rahvast ja reisijaid mahub?

Kihnu Virvele mahub 200 reisijat ja kuni 30 autot.

Kui piletit enam broneerida ei saa, siis kuidas hakkab toimuma pileti ostmine?

Broneerimine jääb vastavalt liinilepingule ajalukku. On võimalik osta ainult e-pilet või siis sadamatest kassast.

Kui kihnlased hakkavad autoga sõitma kolm korda rohkem, siis ei teki probleeme ja kõik mahuvad ära, kuid tipphooajal ei hakka sellist asja olema, et ei ole vaja piletit ette osta. Kuna turismihooajal on soov saarele pääseda väga suur, tagab vaid e-pilet 100 protsenti pääsu laeva.

Reisijad ei pea vist e-pileti ostuga vaeva nägema?

Kuna laev hakkab mahutama 200 inimest, siis ei näe ma vähimatki põhjust, miks keegi peaks pileti ette ostma - ruumi on. Vajadus selleks võib tekkida siis, kui inimeste harjumused hakkavad muutuma, meil on näiteid Piirissaarelt, Pranglilt, Aegnalt, kus nõudlus hakkas päris kiiresti kasvama niipea, kui oli loodud võimalus saarele pääsuks.

Ma arvan, et Kihnu saare jaoks on tugev sõnum: valmistuge talvisteks turismiteenusteks. Uue laeva ajal muutub ilmastiku mõju kindlasti väiksemaks: Kihnu rahval tuleks see ära kasutada, kutsuda külalisi ja hakata tegelema külaliste kostitamisega sügisel ja talvel.

Paljudele tuli üllatuseks, et sõiduaeg ei muutugi lühemaks. Kui kaua sõit kestma hakkab?

Täpselt sama kaua. Liinilepingu järgi me peaksime üleveo tagama 65 minutiga, sellepärast et laevatee on pikem ega saa enam sõita Kakra sääre äärest, vaid ringi ja 7 miili asemel on vahemaaks üle 9 miili. Kui arvestada, et optimaalse kütusekulu korral peaks jääma kiirus 9,5 sõlme peale ja laeva ei pea enam ümber keerama, sest ta sildub erinevate otsetega, siis tunniga peame normaalsete ilmastikuoludega hakkama saama.

See ei kehti talvel. Kui kanal on öösel kinni jäätunud, ei tohiks üllatuda, kui hommikul esimese reisi ajal sõidab laev 1,5 või 2 tundi. Laev on uus, aga meri jääb ikka samaks.

Millised on laeva tehnilised parameetrid?

Laevas on kaks 1000kilovattist peamasinat, laeva pikkus 45 meetrit ja süvis 2,7. Teoreetiliselt võiks Kakra sääre juurest läbi sõita, aga keegi ei anna meile selleks luba ning see pole ohutu. Kui mereteed süvendatakse, miks mitte.

Kui palju olete laeva ehitust vaatamas käinud ja kui suure põnevusega jälginud loomeprotsessi?

Laevaehitus on peen kunst ja leping on konfidentsiaalne. Kuna tellija on Veeteede amet, ei saanud me detailidesse ülemäärast palju sekku-

Fotod: Erik Aleksejev / Baltic Workboats

da. Kui algasid mere- ja kalda katsetused, siis käisime kohapeal ja saime hea ülevaate, mis laevaga on tegemist.

Meie kaptenid käisid mereakadeemias stimulaatori peal treenimas, kuidas selliste laevade peal sõita. Ega meil reaalselt katsetamisvõimalust ei olnud, me ei tohi laeva juhtimise mõttes puutuda enne, kui see ametlikult meile üle antakse.

Kes kaptenitest esimesena rooli istub?

Kõigepealt tuleb Kihnu Virve Saaremaalt ära tuua, siis on mõlemad kaptenid kohal ja saavad harjutada. Kaptenid peavad mõlemasse sadamasse enne liini ametlikku käivitamist sisse sõitma ilma reisijateta.

Tulek Kihnu ja Munalaiu sadamasse on väike proovikivi, et katsetada, kuidas see laev sinna istub. Seal on erinevad nüansid, kuidas aparaadid üksteisega kohakuti lähevad, kuidas toimib elektriühendus, veed ja sellised asjad.

Mis saab praegustest lavadest?

Liisi ja Jõnn lähevad kindlasti müüki, aga Amalie ja Reedaga pole veel selge. Üks laevadest peab jääma asenduslaevaks - juhul, kui on korraline hooldus või tekivad garantiilised probleemid, peame tagama, et liiklus seisma ei jääks ja selleks me peame hoidma alles varulaeva. Reet ja Amalie on suure tõenäosusega laevad, mida me müüa ei kavatse.

Milline hakkab olema laeva Kihnu Virve ja tema nimekaimu Virve suhe?

Ma väga loodan, et sõbralik ja tihe.

Kas Kihnu Virve peab Kihnu Virvele pileti ostma?

Meie peame täitma meie maavanema poolt antud kohustust ja kui maavanem ütleb, et nii peab, siis me nii teeme. Meie peame täitma liinilepingut ega saa sellest kõrvale kalduda.

Anu Saare

Uue laeva liiniletulek valla seisukohast vaadatuna

Uue laeva liiniletulekuga seoses muutuvad mõned korralduslikud nüansid. Selgitan mõnda aspekti, mis on kõneainet pakkunud ja millest mõned on lõpliku lahenduse leidnud alles nüüd, kui Pärnu maavanem kooskõlastas reisjateveo tüüptingimused.

Tuleb lisada, et liiniveo tellijaks on riik läbi Pärnu maavalitsuse ning Kihnu vald on selles protsessis kaasatud isik, mitte otseselt lepinguline osapool. Seega alati kõik meie esitatud ettepanekud ei leia kajastamist lepingutes, kuid kuna Pärnu maavalitsuse ja Kihnu Veeteede puhul on tegemist väga asjalike partneritega, siis üldjuhul oleme leidnud konstruktiivsed kompromissid.

Laevapileti hind mõnevõrra kasvab, kuid selle eest muutub ka tarbitav teenus mugavamaks ja kaasaegsemaks. On küsitud, miks kallineb? Taoline ettepanek tuli tellijalt ning valla osa oli siin läbirääkimiste pidamises, et hoida hind kohalikule elanikule siiski võimalikult madalal. Suuresti see õnnestus ning tõus absoluutselt on reisijale üks euro ühe otsa kohta. Kohalikule elanikule on positiivne see, et suure veose transport Kihnu, kus varem kehtis tonnipõhine hind, muutub soodsamaks.

Pileteid ei saa enam broneerida, vaid tuleb ette välja osta. Küll aga on võimalus kuni kaks tundi enne reisi piletit muuta või tühistada. Ette saab pileteid osta läbi e-piletimüügisüsteemi. Kassast saab osta piletit ainult järgnevale reisile.

Broneerimissüsteemi kadumisega korrastub veidi ka see olukord, kus küllalt palju broneeringuid, mille tegemisel ei tulnud ju midagi maksta, jäeti lihtsalt tühistamata. Kui oled ostnud e-pileti, siis

ei pea enam piletijärjekorras ootama ja võid kohe praamile või sõiduki eeljärjekorras ritta sõita. Pilet kontrollitakse pealeminekul. See eeldab muidugi, et pilet on kas nutitelefonil või paberi teel esitatav.

Läbirääkimiste tulemusena oleme kokku leppinud, et algusest kaduma pidanud kohaliku elaniku eelisõiguse jääb siiski paika. Väike nüanss on eelistuste järjekorras. Lisaks riiklikult määratud eelisõigusele on Kihnu-Munalaiu liinil eelisõigus edaspidi kohalikul sõidukil koos juhiga, seejärel üldjärjekorras sõidukil koos juhiga ning seejärel kohaliku elanikul ja viimasena üldjärjekorras reisijal.

Nii on tagatud see, et sõiduk koos juhiga saaks igal ajal peale. Kohalik elanik saab samuti peale eelisjärjekorras üldjärjekorras reisjate ees.

Toon näite - kui üldjärjekorras müüki jääb 50 reisijakohta 200st ning umbkaudu 40 liinimeetrit ehk 8 sõidukit 150st liinimeetrist ehk 30 sõiduautost, siis kihnlasest jalgsireisija saab eelisõigusega osta ca 42 reisijapiletit 50st eelisõigusega. Nii jääb ca 8 piletit üldjärjekorras sõidukite juhtidele (vahet pole, kas kihnlane või mitte) ja on tagatud ka see, et kui kihnlane, kes e-piletit ei soovi või oska osta (näiteks eakamad inimesed), saab suure tõenäosusega alati laevale. Jääb alati võimalus, et jalgsi reisivaid ja e-piletit mitteostnud kihnlasi on 43 ja üldjärjekorras 8 mandri sõidukit, siis teoreetiliselt võib 1 kihnlasest reisija maha jääda.

Tänane teadmine kihnlasest reisijate arvust lubab kahelda sellise olukorra tekkimises, sest lisaks on eelmüügist võimalik osta 150 reisijakohta ning 22 autokohta.

järgneb lk 4 >>

Jõujaam-Sadama tee remondist

◆ Teeremont teostatakse kahes etapis. Käesoleva aasta novembri alguseks alused ning kergliiklustee. Tänavalgustuse ja elektri-toite rekonstrueerimine on juba Elin OÜ poolt teostatud.

Tee aluse peal saab sõita ja pärast aluse ehitamist kaob vajadus ümbersõidu järele. Pindamistööd toimuvad 2016. aasta juunis, sest pindamistööd saab teha üksnes sooja aasta ajal. Tee ehitustööd teostab Eesti Teed AS ning viimase info järgi on tööd graafikus.

Ingvar Saare, vallavanem

<< algus lk3

Omalt poolt soovisime ka sellist lahendust, et laevapilet kehtiks 24 tunni jooksul peale seda, kui oled mingil põhjusel õigest reisirist maha jäänud. Esialgu jäi see tingimus toetuseta, kuid selle asemel rakendatakse kihnlasest reisija eelisõigust, mis on kindlasti suurema väärtusega boonuse.

Üks väga hea uudis on jalgsiliikujatele veel. Hiljemalt 1. novembrist on tellija, kes korraldab ka bussiliiklust, lubanud käivitada Pärnu-Munalaiu bussi, mis väljub Pärnust 16:30 ning jõuab täpselt 17:45 väljuva laeva ajaks Munalaidu. Nii ei pea enam tund aega sadamas ootama. Sama liin tuleb Munalaiust läbi ka 19:15 Kihnust välju-

va reisi ajal ning viib reisijad Pärnu. Lisaks teeb tellija pingutusi, et käivitada uus liin ka hommikuse praami jõudmise ajaks.

Kõik, kes soovivad sõita sooduspiletiga, nn kihnlase hinnaga, peavad ennast 1. jaanuari seisuga Kihnu valda sisse kirjutama. Kui inime on 1. jaanuari seisuga Kihnu valla elanikeregistris ning kirjutab 2. jaanuaril ennast välja (mujale omavalitsusse sisse), jäävad soodustingimused temale kehtima kogu aasta jooksul. Nii saavad mureta sõidusoodustust nautida ka need Kihnuga seotud inimesed, kes lasteaiakoha või näiteks Tallinna tasuta ühistranspordi kasutamiseks on pidanud ennast teise omavalitsusse sisse kirjutama. Oluline on

olla 1. jaanuari seisuga Kihnu valla registris. Oleme sätestanud tingimused nii, et kõik võiksid rahul olla ja ajutised sissekirjutused, millest omavalitsus tulu ei saa, jääksid ära. Sõidusoodustust rakendatakse jätkuvalt eelkõige ID-kaardiga ja sõidukikaardiga, samuti teiste seaduses ettenähtud tõenditega ja piletitega.

Laev on uus, ilus ja võimas. Alguseks tuleb anda aega nii meeskonnale kui reisijatele laevaga harjuda ning rakendada laev Kihnu saare eluolu hüvanguks parimal viisil. Loodame, et laev tooks kihnlastele teenistust.

Kohtumiseni 5. oktoobril kell 13:00 Kihnu sadamas Kihnu Virve avatseremoonial.

Ingvar Saare, vallavanem

Maakonna mereplaneering võeti vastu

Pärnu maavalitsus teatab Pärnu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneeringu ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande avalikustamisest

Pärnu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneering võeti vastu Pärnu maavanema 14.09.2015 korraldusega nr 1-1/15/409 ja suunati avalikule väljapanekule koos keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruandega.

Pärnu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneeringu (mereplaneering) koostamise eesmärgiks on avaliku planeerimisprotsessi käigus määrata mereruumi kasutus, mis arvestab tasakaalustatult merel esinevaid erinevaid huvisid. Planeeringu ajahorisondiks on aasta 2030+, planeeringus sätestatud tegevusi jätkatakse ka pärast aastat 2030.

Planeeringuala hõlmab Pärnu maakonnaga piirnevat mereala, mille suurus on 2597 km². Mereplaneeringus

käsitletud peamised valdkonnad on kalandus, mere-transport ja sellega seotud taristu, taastuveneergetika, riigikaitse, mereohutus, meretranspordiväline taristu, loodusväärtused, puhkemajandus ja turism. Näidatud on funktsionaalsed seosed maismaa ja mere vahel. Tehtud on ettepanek seaduste muudatusteks, et kohalikel omavalitsustele tulevikuks omavalitsustele tulevikuks laienuks õigus tegutsemiseks rannast ühe meremiili kaugusel merealal.

Mereplaneeringu koostamise käigus analüüsiti rahvusvahelisi trende, strateegilisi dokumente ja kaaluti erinevaid arengustenaariume. Erinevate valdkondade integreerimise tulemusel leiti tegevustele ja objektidele parimad võimalikud asukohad. Mereplaneering on koostatud koostöös erinevate osapoolte ja huvigruppidega.

Mereplaneering koosneb seletuskirjast ja kahest joonisest: põhijoonis mõõtkavas 1:100000 ja täpsemast joonisest Pärnu lahe osas, mõõtkavas 1:25000.

Planeeringu koostamise käigus on läbi viidud keskkonnamõju strateegiline hindamine, mis sisaldab mereplaneeringus kavandatud tegevustega kaasnevaid keskkonnamõjusid, sotsiaalsid, kultuurilisi ja majanduslikke kaalutlusi ning meetmeid olulise negatiivse keskkonnamõju vältimiseks või leevendamiseks. Mereplaneeringu puhul on tege- mist piiriülese keskkonnamõjuga Läti Vabariigile.

Mereplaneeringu ja selle KSH aruande avalik väljapanek toimub 5. oktoobrist kuni 23. novembrini 2015. aastal.

Planeeringumaterjalid on kättesaadavad planeeringuportaalil <http://parnumeri.hendrikson.ee/> ja Pärnu Maavalitsuse veebilehel <http://parnu.maavalitsus.ee/>.

Avaliku väljapaneku ajal saab paberkandjal planeeringumaterjalidega tutvuda tööpäeviti Pärnu maavalitsuse viienda korruse koridoris (Akadeemia tn 2, Pärnu), Pärnu Keskraamatukogu (Akadeemia tn 3) esime-

se korruse perioodika saalis, Kihnu Vallavalitsuses (Linaküla küla), Varbla Vallavalitsuses (Varbla küla), Tõstamaa Vallavalitsuses (Sadama tee 2, Tõstamaa), Audru Vallavalitsuses (Pärna allée 7, Audru), Pärnu Linnavalitsuse (Suur-Sepa 16, Pärnu) esimese korruse planeeringute saalis, Tahkuranna Vallavalitsuses (Uulu küla) ja Häädemeeste Vallavalitsuses (Pärnu mnt 13, Häädemeeste). Paberkandjal planeeringumaterjalid on kättesaadavad alates mereplaneeringu avalikust väljapanekust.

Mereplaneeringu ja selle KSH aruande avalik arutelu toimub 10. detsembril 2015 algusega kell 13.00 Pärnu Keskraamatukogu saalis.

Kogu avaliku väljapaneku kestel (kuni 23.11.2015) on igal isikul õigus esitada kirjalikke ettepanekuid, küsimusi ja vastuväiteid planeeringulahenduse ja KSH aruande kohta aadressile: Pärnu Maavalitsus, Akadeemia tn 2, 80088 Pärnu või elektronpostiga aadressile: info@parnu.maavalitsus.ee

Pärnu Maavalitsus

Volikogu kinnitas Kihnu valla arengukava

Kihnu Vallavolikogu kinnitas 24. septembril Kihnu valla arengukava 2012-2020, perioodi 2015-2020.

Võrreldes varasemaga oli muudatusi väga vähe, pigem täpsustati mõnda punkti ja peatükki ning lisati järgmised uued eesmärgid: kor- rastada ja välja ehitada tule- torni ümbrus, Suaru sada- ma turismitaristu väljaaren- damine (mänguväljak, turu- hoone, kohvik), kohaliku toidu väärtustamine ja pro- pageerimine, vabatahtlike merepäästjate inventarilao ehitamine Suaru sadamas- se (päästepunkt) ning kiire internetiühenduse tagami-

ne jne.

Kõik uued eesmärgid ei ole otseselt seotud vallavalitsu- se ülesannetega, kuid teos- tumisel aitavad kaasa valla üldisele arengule.

Läbi arengukavas kajasta- mise saame toetada teiste valla ühenduste ja kodanike ettevõtmisi.

Näiteks tuleorni ümbruse korrastamine ja väljaehita- mine ei tähenda, et vald ise hakkab seda ala arendama, kuid arengukavva lisamine annab võimaluse saada pro- jektidele rahastust, kui keegi seda arendada soovib.

Täpsemalt kõigist valdkon- di puudtatavatest eesmärki- dest ning muudatustest saab lugeda juba arengukavast

Mida toob uus arengukava endaga kaasa?

Kihnu vallavanem Ingvar Saare vastab Kihnu Lehe küsimustele, mida uut äsja volikogus kinnitatud arengukava saarele toob.

Milliseid suuremaid investeeringud kavandatakse 2016.-2017. aastasse?

2016. aastal on suuremalt jaolt kavas tegeleda uute projektide ettevalmistava- te töödega. Kavandame uue päästehoone rajamist kül- mhoone kõrvale, selle projek- teerimiseks oleme kavanda- nud 53 000 eurot, millest toe- tus on 45 000 eurot.

Samuti otsime võimalusi seni veel rekonstrueerima- ta väikelaevade kai kordate- gemiseks. Selle investeeringu maksumus võib küündida 300 000 euroni.

Samuti hakkame aktiivselt ette valmistama Vanarahva- maja platsi ala arendamist ning Sigatsuaru lautri projek- teerimist väikesadamaks.

Milline Kihnu valla jaoks oluline objekt sel ajava- hemikul kindlasti tehtud peab saama?

Teeme järjest ja vastavalt võimalustele, sest ehitamis-

võimalus sõltub toetusraha- de eraldamisest. *Kõik ond taris asjad*

Missugused konkreetse- mad plaanid on uue pääste- hoone ehitusega?

Kavandame tankla juurde praeguse valge soojaku ase- mele päästepunkti, mis koos- neb pooles ulatuses külmas- laoruumist ja pooles ulatu- ses soojustatud olmeru- umist.

Selle kavandame ehitada Kesk-Läänemere program- mi toel, kus MASAPO nime- kandva projekti raames osa- leme rahvusvahelises mere- turvalisuse projektis.

Päästekomando hoone ehi- tatakse külmoone ja tee vahele. 2016. aastaks valmib ehitusprojekt ja siis otsime sellele rahastusvõimalusi. Projekti olemasolu on eeldus majaehitusele.

Kas jätkub ka tee-ehitus?

2016. aastal lapime praeguste mustkatete auke ja Jõujaam-Sadama tee pinda- mine jääb 2016. aasta juuni- kuusse.

Hetkel kapitaalsete val- lateede ehitusi plaanis pole.

ning valla kodulehel avalda- tavatest arengukava koosta- mise koosolekute protokol- lidest.

Arengukava on omavalit- susüksuse pika- ja lühiajali- se arengu eesmäärke määrav ja nende elluviimiseks tege- vusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arves- tab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordi- neerimisele.

Kihnu valla arengukava 2012-2020, perioodi 2015-2020 aluseks on olemasolev arengukava, mida on Kihnu

Vallavalitsuse poolt üle vaa- datud ning täiendatud.

Arengukava koostamise käigus on olnud kaks avaliku arutelu ning arengukava on olnud Kihnu Vallavalitsu- ses ning valla kodulehel ava- likult kõigile kättesaadav.

Vastavalt kohaliku omava- litsuse korralduse seaduse alusel peab arengukava ja eelarvestrateegia hõlmama iga aasta 15. oktoobri seisuga vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat.

Meie arengukava oli seega vaja üle vaadata ning täien- dada tegevuskava aastateks 2015-2020.

Mari Mets, arendusnõunik

tagada omaosalused projek- tidele ning võimendada ole- masoleva raha hulka.

Vahel oleme pidanud tege- ma selleks ka ebapopulaar- seid otsuseid, aga suurt plaani vaadates on otsused olnud õigustatud.

Missugused arengud on Suaru sadama arenduse- ga? Millal valib sadamas- se viiv tee ja mis seisus tal- vele vastu minnakse?

Eesti-Läti programmist on kavas rekonstrueerida väi- kelaevade kai - millal, ei tea. Loodetavasti toob 2016. aastal selgemaid uudiseid. Tal- veks jääb tee kaetuks graniit- killustikuga, valmis tehakse kergliiklustee selle tee kõrva- le. Pindamine toimub 2016. aasta suvel.

See ei puuduta küll tule- vast arengukava, - milli- ne on Kihnu valla ametlik seisukoht pagulaste vas- tuvõtmise suhtes? Mida te vabariigi valitsusele vas- tasiite?

Vastasime, et pole võima- lik pagulasi majutada, kuna puuduvad vastavad ruumid.

Jahituristide jahikirg teeb meelega mõruks

Võõramaalastest turistide jahikirg tekitab Kihnus jätkuvalt meelega pahha: inimesed muretsuvad tapetud lindude pärast ning on häiritud jahipidamisega kaasnevast püssipaugutamisest. Kohaliku jahiseltsi esimehe väitel on kogu tegevus seaduslik.

Sotsiaalmeedias sõna võtnud Kihnu Kultuuriruumi juhataja Mare Mätase hinnangul on sarnaselt eelmiste sügistega saareriiki saabunud kurjategijad, kes kasutavad mittelubatud peibutusvahendeid, et panna toime massimõrv, mille ohvriteks on sajad saarerahva poolt hoitud pardid, kosklad, kiivitajaid ja teised linnud. „Neid jõhkardeid nimetatakse üldiselt maailmas jahituristideks

ja kindlasti tulevad nad priske rahakotiga järgmisel aastal tagasi,“ kirjutab ta.

Häiriv püssipaugutamine ja tapetud linnud on teemaks paljudes Kihnu peredes, kaupluses, laevas.

Kihnu jahiseltsi esimees Evald Lilles ütles Kihnu Lehele, et seadusevastaselt jahituristid Kihnus ei toimetata. „Kõik on seaduslik – maaomanikega on leping, jahti võib pidada talust 200 meetri kaugusel, aga tegelikult on vahemaa üle kilomeetri,“ kinnitas ta.

Välismaalasi raske karistada

Lilles ütles, et kõik jahimehed on andnud allkirja, et ei kasuta elektroonilisi peibutusvahendeid, neid ei tohi kasutada ka Itaalias, kust enamik jahituriste pärit

Foto: Matti Kose

on. „Andke mulle teada, kui keegi on keelatud peibutusvahendeid kasutanud, ma annan ise inspektorite kätte. Ma ei ole massitapmistest poolt,“ ütles ta.

Ornitoloog Mati Kose seaduslikkuse juttu ei usu ja meenutab, kuidas mitmel aastal on Lillesse klientidega probleeme olnud.

„Need jahituristid on on tema kohalemeelitatud ja tema ettevõttele kasulikud ning seda juttu ei saa tõe pähe võtta,“ ütles ta. Kose seab kahtluse alla, et jahituristid ei kasuta peibutusvahendeid, samuti selle, et kütitakse vaid jahiseadusega lubatud linnuliike.

Kahe aasta eest sattus ornitoloog peale jõhkrale vaatepildile - ladustatud linnulaidade hunnikule ja andis juhtumi keskkonnainspeksiooni. Kosel olid olemas tõendavad fotod, samuti olid konkreetsed jahimehed teada, aga menetluse alguseks oli itaallastest jahiseltskond paraku kodumaale läinud.

Keskkonnainspeksiooni avalike suhete juhataja Leili Tuul ütles Kihnu Lehele, et menetlustoimingutega saab jätkata siis, kui samad isikud uuesti Eestisse tulevad. Seda ei pruugi juhtuda, sest väärtomenetluse läbiviimiseks on aega kaks aastat.

„Tuleb tunnistada, et välismaalaste puhul on menetlustoimingute läbiviimine keerule.

Kui võimalik, siis viiakse läbi kiirmenetlus, sel juhul

saab kohe trahvi määrata,“ ütles ta.

Evald Lilles väidab, et sel aastal ühtegi rikkumist juhtunud pole, paika ei pea. Keskkonnainspeksioon on sel aastal seoses Kihnus veelinnujahiga läbi viinud ühe menetluse. Septembri alguses tuvastasid inspektorid plaanilise kontrolli käigus, et üks itaallastest jahimees kasutas lindude peibutamiseks elusat lindu, mis on seadusega keelatud. Jahituristi karistati kiirmenetluse otsusega ja talle määrati trahvisumma 400 eurot.

Leili Tuul ütles, et inspektor kutsus kohe välja ka kohaliku jahikorraldaja Evald Lillesse. „Talle tuli selline teguviis halva üllatusena ja tema sõnul oli välismaa jahimeestele eelnevalt tõlgi abil tutvustatud meie jahiseadust, nii nagu tavaliselt,“ ütles Tuul.

Kogukonnas puudub koostöö

Mati Kose ütles, et kui jahikorraldaja ei suuda jahipidamist umbkeelsetele itaallastele selgeks teha või kui teda ei kuulata, tuleks jahipidamine lõpetada.

„Kui inimesi häirib ja kui Kihnu kogukond avaldab arvamust, siis ei tohiks nende huvide üle sõita,“ leidis ta. Kuna jahimehi ei näi saak huvitavat ja lastud linnud jäetakse tihti vedelema, nimetas ornitoloog kõmmutamist märkilaskmiseks elavate sihtmärkide suunas.

Saarevaht Arvo Tälli hinnangul saab tapatöö alguse ebaõnnestunud jahiseadusest, millega ei ole rahul maaomanikud, looduskaitsjad ega ka jahimehed.

„Üksiku erandiga midugi, kelle taskuses kukub kena kopik. Malta ja Itaalias tapetakse aastas umbes 25 miljonit lindu ja meie ei tohi neid tapjaid siis oma viimaseid partlaste asurkondi maha nottima lubada maksu nad

Tapmine kui lõbustus sirutab tiibu

Praegu toob Kihnus jahiturism tulu vaid ühele ettevõtjale. Loodusturism ehk nn veretu jaht aga pakub tulu kõigile majutusega tegelevatele kihnlastele. Eesti ornitoloogia tipptegijad Mati Kose, Tarvo Valker jt, kes uurisid Eesti Energia tellimisel rändlindude liikumist Kihnu saarestikus, tuvastasid siin palju linnuharuldusi. Niipea, kui nad neist oma blogis teatasid, olid juba järgmisel päeval soome ja briti linnuurijad kohal.

Õnneks on Manijas jahipidamine keelatud ja nii külastab igal aastal saart üha rohkem loodushuvilisi. Soome linnumehed tulid just nüüd, mil neid ridu kirjutan, saarele. Ja mul oli neile heameel pajatada, kuidas nädalapäevad tagasi herilaseviu tohtu herilasepesa meie heinamaalt välja kaevas...

Kuna jahipidamine on UNESCOs tunnustatud Kihnu kogukonna ajalooline elatusala ning aitab kaasa loodusliku tasakaalu hoidmisele, siis tasuks välja töötada just kihnlastele vastuvõetav ja säästlik jahikorralduskava. Näiteks üle-Eestilise hülgepüügi võiks koondada Kihnu ning teha seda jäält nagu pidasid mõistlikuks varasemad põlvkonnad.

Kui aga Kihnu kogub rahvusvahelist „kuulsust“ kui lindude armutu tapmise saar ja jätkub jahireeglite rikkumine, siis pole lootust, et hülgejahi privileeg kihn-

lastele antakse.

Mulle teadaolevalt on Kihnu vallavolikogu liikmed omavahel arutanud jahipidamise probleeme saarel, ent ei kehtiv jahiseadus ega ka püsiasustusega väikesaarte seadus luba kogukonnal küttimises kaasa rääkida.

Sama probleem on ka Abruhal, kus oma jahimehi pole ja sealse jahioiguse paneb RMK oksjonile. Naeruväärselt väikese summa eest on naerulistamisõiguse omandanud itaallased, nüüd ka sakslased ja soomlased. Kui nõuka-ajal käisid Abruhal jahikirge rahuldavas kompartei nina-mehed, siis nüüd teevad seda teiste EL riikide harrastuskütid. Tapmine kui lõbustus sirutab üha enam tiibu.

Praegu on Riigikogu menetluses seadusemuudatus, mille järgi jahiseltsil tuleb oma tegevus kooskõlastada väikesaare volikogu või üldkoguga. Kahjuks leidub isegi Riigikogu liikmete hulgas jahimehi, kelle meelest on jahiselts riik riigis, kes ei pea arvestama ei kohalike inimeste ega nende esindusorganitega.

Õnneks on Toompeal siiski rohkem neid, kelle meelest Eesti väikesaarte põliselanikud on oma kodusaare elurikkuse paradid hoidjad, ja peavad saama õiguse kodukoha looduse saatuses kaasa rääkida.

Kase Mark, Manija

Ornitoloogid tunnevad muret

Mitmel linnujahi hooajal on Kihnust teateid juhtumest, kus välisriigist saabunud jahituristid rikuvad jõhkralt seadusi, kütides pliiaavleid sisaldava moonaga (pliiioon veelinnujahil on Eestis juba kaks aastat keelatud), surmates kaitstavaid linnuliike (2014. a tõendatult mustlagle) või liike, keda ei tohi nende kaitseks määratud aladel kütida (valgepõsk-lagle), ning kasutades lindude juurdemeelitamiseks keelatud vahendeid (helisalvestised). Veelinnujaht algas tänavugi 20. augustil ja kohalikud elanikud on Facebooki kaudu avaldanud nõrdimust, et ka sel aastal kordub kõik samamoodi.

Eesti Ornitoloogiaühingule on reeglite pidev rikkumine vastuvõetamatu. Kutsusime linnujahi hooaja alguses koos Eesti Jahimeeste Seltsiga kodumaa jahimehi ja teisi asjaosalisi üles hea seisma selle eest, et tänavune veelinnujaht oleks säästev, arvestaks seadusi ja jahieetikat. Eeldades, et Kihnu elanike tähelepanekud on õiged, tundub meie üleskutse asjatu.

Kutsume Keskkonnainspeksiooni üles seniselt tõhusamaks järelevalveks, kuid oleme samas teadlikud, et üksnes järelevalve tõhustamisest jääb väheks. Seetõttu peaksid piirkonna jahirentnik, jahiturismist kasu saavad turismiettevõtjad ja saa-

re kogukond tegema kõik endast oleneva, et Kihnus järgitaks seadusi ja jahieetikat ning et sel teemal ei oleks suuri lahkarmusi.

Tuletame meelde, et valgepõsk-lagle kuulub III kaitsekategooria loomaliikide nimekirja ja tema surmamine on lubatud vaid nende lindude tekitatud põllukahjustuste piirkonnas kahjustuste vältimise eesmärgil (jahieeskirja § 3 p 4) ja väljaspool liigi kaitseks piiritletud ala (keskkonnaministri 28.05.2004 määrus nr 56). Kuna Kihnu saare rannikualad kuuluvad nii Pärnu lahe hoiuala kui Natura 2000 Pärnu lahe linnuala koosseisu ning mõlema ala kaitse eesmärkide hulgas on nimetatud valgepõsk-lagle, siis laglejahti Kihnu rannades pidada ei tohi. Eelmisel aastal kütisid itaalia jahituristid ühe päeva jooksul vähemalt üheksa valgepõsk-laglet ja kasutasid surnud linde liigikaaslaste rannale meelitamiseks peibutistena.

Eesti Ornitoloogiaühing loodab, et Kihnu kogukond leiab keerulisele probleemile lahenduse ja uusi rikkumisi ei tule. Rikkumise avastamisel palume viivitamatult teavitada Keskkonnainspeksiooni (1313).

Andres Kalamees,

Juhataja liige, Eesti Ornitoloogiaühing
Saadetud Kihnu vallavalitusele 11. septembril 2015

Koerte pidamine Kihnus

Kassid ja koerad on Kihnus olnud traditsiooniliselt vabapidamisel ning suurt häda pole üldjuhul kellelegi sündinud, kui nad vabalt külavahel ringi jooksevad. Viimati aga on juhtunud mitu intsidenti, kus koeri kahtlustatakse lammaste murdmises, ning on juhtunud, kus koerad ohustavad teel jalakäijaid ning jalgrattureid. Mitte ükski inimene ei tohi ennast tunda avalikul teel liigeldes ohustatuna hulkuvate loomade poolt.

Koer ei ole ühelegi loomapidajale taevast alla kukkunud kohustus, vaid iga koeraomanik on ise teinud otsuse, võtta endale lemmikloom. Iga koeraomanik vastutab tema koera poolt tehtud tegude eest. Vahel tundub,

et koer on justkui iseenda peremees, vaatas, et ilus ilm ja läks küla vahele luusima. Ise läks ja tegi natuke pahanudust. Kogemata. Koeraomanik ei saa nagu üldse aru, et midagi on valesti. Järgneb tohutu hunnik vabandusi ja põhjendusi, miks koer ringi hulgub ja kuidas koeraomanik on täiesti süütu tegelane. Või siis on süüdi hoopis üks teine koeraomanik või naabrimees.

Samas ei vaevu omanik ka koera ära viima, kui tehakse sellekohane märkus. Või kinni panema, kui koer ähvardavalt tee peal ringi jookseb. Inimestele meeldib teinekord väga oma kinnistu piire otsida ning taguda nagu tulist rauda, et „minu maa, ise teen, mis tahan“. Kui kinnistu piirid on nii häs-

ti teada, siis koeraomanikest maaomanikel tuleb ka oma koera just nendes samades piirides pidada, mitte lasta teede peale hulkuma. Loomulikult, suukorviga ja rihma otsas jalutamist ei keela keegi. Eeskirjad ja seadused kehtivad kõigile, kuid lähtudes talupojamõistusest, siis eelkõige peaks lemmikloom pidamise eeskirju järgima suurima hoolega suurte koerte omanikud, sest just suured koerad tekitavad enim pahandust ja on ohtlikud teistele loomadele ning loomulikult inimestele. Eriti kaitsetud on lapsed.

Kuna just koertega on järjest enam probleeme, siis vaatame üle koerte pidamise eeskirja ja teavitame koeraomanikke edaspidigi Kihnu Lehe vahendusel nen-

de kohustustest ja nõuetest koerte pidamisel. Seniks lugege internetis Riigi Teatajast Loomakaitseseadust ja erinevaid määruseid ning kordasid, mis selle alusel on välja antud. Veel üks aspekt on trahv. Kui ikka peale mitmendat telefonikõne palvega teisi inimesi häiriv koer ära korjata, ei reageerita, oleme sunnitud koeraomaniku trahvima. Trahvimaarad on erinevad, aga loomapidamise nõuete rikkumise eest võib määrata kuni 200 trahviühiku suuruse trahvi. Üks trahviühik on 4 eurot. Nii et igatpidi on odavam tellida maamõõtja, et teada saada oma kinnistu piirid ning hoida kinnistu piires, kui et maksta trahvi oma neljajalgse sõbra vägitikkide eest.

Ingvar Saare, vallavanem

KIHNU VALLAVALITSUSES

◆ Jäeti kasutamata Linakülas asuva Aidaääre kinnistu ostueesõigus (pole valla omandina omavalitsuse ülesannete täitmiseks ja valla valitsemiseks vajalik);

◆ Jäeti kasutamata Rootsi-külas asuva Uuetoa-Mihkli kinnistu ostueesõigus (pole valla omandina omavalitsuse ülesannete täitmiseks ja valla valitsemiseks vajalik);

◆ Kinnitati Ülle Püüa poolt esitatud hajaasustuse programmi 2014. aasta taotlusvooru aruanne projektile „Palmi ja Mäe majapidamiste kanalisatsioonüsteemi rajamine“;

◆ Reservfondist eraldati 3504 eurot ja 50 senti koolimaja abihooone elektrisüsteemide projekteerimiseks ja ehitamiseks;

◆ Reservfondist eraldati 2000 eurot koolimaja klassiruumide põrandate vahetamiseks ja korrastamiseks.

Suaru sadama eeskiri

◆ Kihnu Vallavalitsuse taotluse alusel registreeris Vee- ja Kaitseamet Suaru väikesadama sadamaregistris.

Registreerimise eelduseks on sadama eeskirja olemasolu. Eeskirjas kehtetatakse reeglid, mida sadama kasutajad peavad järgima. Seal ei ole väikelaevajuhi paberiga

inimesele ilmselt midagi uut. Eeskirja osa on ka sadamatasude kehtestamine. Nii on kehtestatud valla sadamas teenuste tarbimisele hinnakiri. Hinnakiri kohaldub nii ekspluatatsioonis olevatele kaidel (hetkel on väikelaevade kai amortiseerunud ja seal vastutab oma

laeva eest iga laevaomanik ise) kui ka sadama-alale. Sadama tegevust korraldab sadamakapten Jaanus Jürivete, telefon +372 5332 8095 või e-mail sadam@kihnu.ee

Sadama eeskirjaga saab tutvuda Kihnu Vallavalitsuses ja Kihnu valla kodulehel. Ingvar Saare, vallavanem

Suaru väikesadama sadamatasud (eurod, käibemaksuta)

Teenus	Ühik	Kihnu elanikud *	Külastajad **	SADAMA TERRITOORIUMI JA TEENUSTE KASUTAMINE
KAIMAKS				Slipi kasutamine
Väikelaevad, mille kodusadamei ole Suaru sadam***				Sadama territooriumil ujuvaluste hoiustamine
Kuni 1 h		tasuta		Sadama territooriumil kaupade hoiustamine
1-8h (ilma ööbimiseta)		8	10	Rataslaaduri/kraana kasutamine sadama territooriumil ujuvahendite sisse-välja-tõstmiseks
Kuni 6m alus/24h		8	10	Kai kasutamine kauba laadimiseks/lossimiseks - puistekaup/puit/muu
6.0-13m alus/24h		16	20	
Alused pikkusega 13-20m/24h		24	30	
Alused pikkusega üle 20m/m/24h		3	3.5	
Kaimaks alaliselt baseeruvat väikealustele (kodusadam Suaru) ****				
Alused kuni 6m	kuu/hooaeg		35/130	
Alused 6,1-13m	kuu/hooaeg		50/190	
Alused 13,1-20m	kuu/hooaeg		160/450	
Alused 20,1 ja enam meetrit	kuu/hooaeg		260/960	
VESI JA ELEKTER *****				
Elektrienergia edasimüügi hinnale lisanduv tasu	kWh		0,03	
Vee hind	m ³		2,2	

Märkused:
 * Kihnu valla elanikeregistris olevad isikud
 ** Isikud, kelle aluste kodusadam ei ole Suaru sadam ning kes ei ole Kihnu valla elanikeregistris
 *** Jahtide ja kaatrite sadamatasu sisaldab: kaihooldust, magevesi, elektri-energia, WC kasutus, duši kasutus ja jäätmete vastuvõtt (v.a ohtlikud jäätmed)
 **** Alaliselt baseeruvad alused on alused, mille paiknemiseks Suaru väikesadamas on sõlmitud sellekohane leping (kodusadam). Alused tasuvad elektri, vee ning muude sadamateenuste eest vastavalt tegelikule tarbimisele. Slipi kasutamine on tasuta.
 ***** Elektri, vee, jäätmete ning muude sadamateenuste eest tasuvad laevad vastavalt tegelikule tarbimisele ja kehtivale hinnakirjale

Kihnu kivilaeva Altärä mudeli ehitus

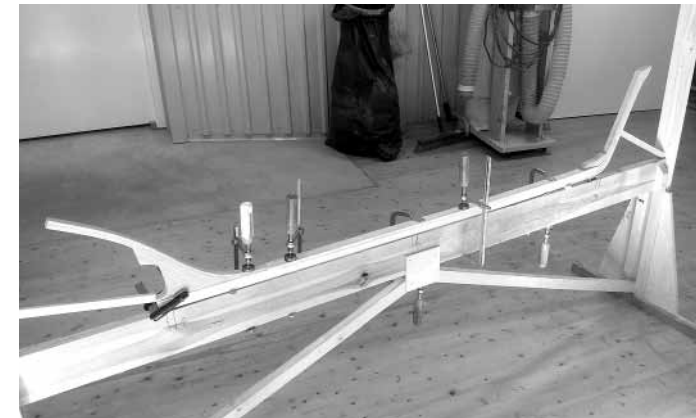
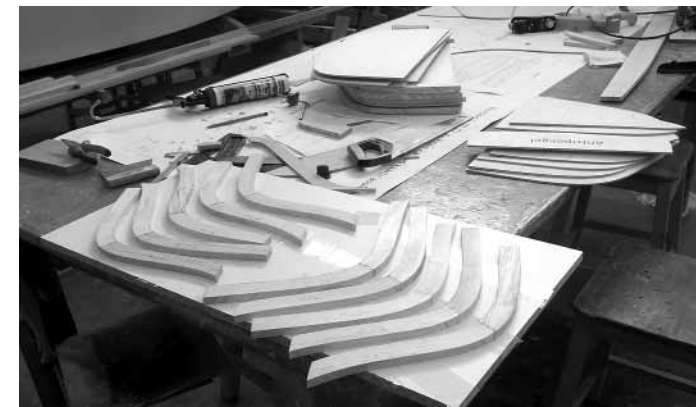
Täname veelkord kõiki häid inimesi, kes panid meie projektile öla alla ja aitavad seega kihnlaste merepärandit säilitada.

Raha kogusime Hooandjas, mis on ühisrahastusplatvorm, kus loomingulised ideed saavad toetust koguda. Hooandja on inimese jaoks, kes teeb loomingulisi projekte ja inimese jaoks, kes tahab, et loomingulisi projekte tehakse. Seal kohtuvad tegijad ja hooandjad, et ühisel jõul huvitavad, põnevad ja lennukad ideed teoks teha.

Ühisrahastusplatvormi idee on vahendada toetust paljude toetajate ühisel jõul, sest palju väikeseid summasid teeb sama välja, mis üks suur. Teie toetuseta ei oleks me suutnud 7500 eurot kokku koguda ja laevamudelit ehitama hakata veel niipea. Uskumatult tore on see, et teid on nii palju, kes te kõik olete eelvi ja ootamas kivilaeva Altärä mudeli valmimist. Suur aitäh teile kõigile! Julgustame teisi seda platvormi kasutama, sest head ideed on alati väärt elluviimist.

Kuna nii Kihnu Mere Seltsil kui ka meie laevameister Kaido Treil on käsil esimese kivilaeva ehitus, siis tuleb laeva valmimiseks veel veidi kannatust ja aega varuda. Aga varsti-varsti... Meie soov on ehitada võimalikult autentne mudel, seega oli alguses palju plaanimist, mõõtmist ja isegi praegu peab ehitusel väga täpne olema, sest päris laeva peal üks meeter on meie laeval ju üks sentimeeter.

Lihtne oleks olnud teha kivilaeva sarnast laeva - kaard sisse ja nahk ümber ja ongi laev, aga ei, meie laev tuleb ikka tugev kordehitusega laev. Nii nagu ikka vanemad laevad Kihnus ehitati. Esimesena paigaldati laud laeva põhja vastu emapuud. Järgmine laud pandi serva-

ga umbes kahe tolli ulatuses esimese peale, kolmas teise peale jne. Proovime laeva ehitamisel ka võimalikult palju vanu kombeid ja tavasid järgida, nii sai ka laeva mõlema tävi kannu alla hõberaha pandud. Kui Altärä mudelil emapuu maha ja tävid püsti said, tegime piduliku sündmuse puhuks ühe toreda merereisi oma kirkkovenede Säristäjä ja Tormajaga, vahepeatusena Kakra säärel. Alustasime retke kahe paadiga, Kihnu sadamasse tagasi jõudsim juba laevastikuga - merel trehvasime sõpradega - Tuulelöötsutajate Priit ja Väliharfi Anto olid ka ilusat mereilma nautimas.

Võib tunduda arusaamatuna, et me räägime, et ehitame laevamudelit, aga jõujaamas ju ehitust ei toimu. Seega kergitame saladuse loori neile, kes veel ei tea, ja anname teada, et meie laeva ehitatakse Saaremaal Upal. Meil on soodsam seal uudistamas-õppimas käia, kui laevameister Kihnu tuua. Eriti õnnelikud oleme me sel-

rele ja merele nautida, mis uutest kõrgustest vaadatuna oli ikka väga ilus. Teine osa vabatahtlikest, kes seekord õppusest emal pidid viibima, saavad vintsimiskogemuse kätte oktoobris.

Muinstulede öö

Muinastulede ööd augustikuu lõpus alustasime juba hommikul, vaatasime jõujaamas näitust ning rändasime koos külastajatega Eesti Ajalooliste Lavade Seltsist mõned tunnikesed saarel laevameistrite radadel, käisime ka ära surnuaial. Oli ka tore võimalus saada merel sõitu hiidlaste lestalaevaga Lisette. Õhtul laulsid Kihnu Poisid muinastule põlema ja nagu kombe kohane, lõime jõujaamas päikesetõusuni tantsu.

Merekultuuriaasta

Kultuuriministeerium kuulutas 2016. aasta merekultuuriaastaks ning Eesti Mere- ja Laevamuseumi selle eestvedajaks. Nagu teame, on meri mänginud olulist rolli meie rahva arengus ja identiteedis ning eesootav merekultuuriaasta annab hea võimaluse selle tähtsusele veelgi suuremat tähelepanu pöörata. Ka Kihnu Mere Seltsi loob mainitud projektis nõu ja jõuga kaasa. Oleme käinud Tallinnas mitmetes töötubades jagamas omi kogemusi ja õppimas uusi.

Mis järgmisel aastal täpselt toimuma hakkab, sellest anname ka kindlasti varsti teada. Praegu käibki töötubades eri probleemide lahkamine ja neile lahenduste leidmine - kas eestlane on siis ikka mererahvas või hoopis mereäärne rahvas? Väga põnev on olla koos selliste inimesega, kellele tõesti läheb korda Läänemere tulevik.

Kõigile Hooandjatele veelkord suur-suur aitäh ja varsti saame hakata laevapulmi pidama!

Orisselja Reet, Kihnu Mere Selts

Pärimuspäevad Vormsil pakkusid elamusi ja kogemusi

Vormsi - Kihnust mitu korda suurem saar, kus on metsikult metsa ja palju põtru seal sees. Kus kooli tunniplaanis on kõrvuti programmeerimine Vormsi kodulooga, lasteaias saab aga mängida vormsi rahvariides nukkudega ning teha judot.

18.-20. septembrini toimusid Vormsil järjekordsed väikesaarte koolide pärimuspäevad.

Osales viis saart ligemale saja väikse ja suurema osalisega. Tulnud oli Muhust ja Saaremaalt, Kihnust ja Ruhnust ning loomulikult ka Vormsilt.

Kihnu koolist sõitsid pärimuspäevadele sedapuhku kõik soovijad ehk 24 last ja 4 õpetajat.

Ning kui juba on Kihnust välja mindud, siis tuleb ikka ilma ka kaeda. Nii tegime me Haapsalu linnale tiiru peale lõbusõidurong Peetrikeseaga, pidasime piknikku Haapsalu raudteejaamas ja lustisime lossihoovi mäguväljakul. Vaieldamatult magusaima elamuse jättis nii väikesetele kui suurtele aga kommi-pood, kus ka täiskasvanu sai end lapsena tunda.

Vormsile jõudsimel õhtuks. Vaatamata tugevale tuulele moodus laevareis meeldivalt. Uudistamist jagus kõigile, sest üks saame ju meiega üsna pea sarnase laevaga sõita. Ja ehk saab ka Kihnu laeval vähemalt sama maitsvaid kiluvõileibu...

Saarel võtsid meid vastu lahked Vormsi noored ja tuligi end sisse seada kohalikus koolis. Kuna meid oli kõige rohkem, siis sai järgmised päevad meie koduks koolisaal koos lavaga.

Ürituse avas Vormsi vallavanem, kes ei pidanud paljaks järgmisel päeval ka meie giidiks olla. Ja läkski kohe lahti võistkondade tegemiseks ja maastikmänguks, milles olid kokku miksitud eri saarte noored, pärimus ja tahvelarvutid. Õpetajad

juhendajad said samal ajal aga tutvuda kohaliku vallavalitsuse ruumide ja lasteaiaga. Õhtu lõppes toredate lõkkeõhtu, saarte ja koolide tutvustamise ning hilise õhtusöögiga ja unetus ei vaevanud sel õhtul küll kedagi.

Laupäev möödus saarel ringi sõites ja matkates. Huitbergi paekühmul jutustati üksteisele oma saare lugusid ja otsiti rogoosi (mõista-mõista, mis see on?) ning metsas pakutud lõuna tundus maailma parim. Järgnesid õpitoad ja õhtune kontsert.

Pärimuspäevade üheks eesmärgiks on tutvustada oma saare folkloori. Võõrustajad olid seda väga tõsiselt võtnud ja nii saimegi põhjalikult tutvuda vormsi rahvariidega, saare oma pilli tallharpaga, (mida mandril rohkem hiu kandle nime all tuntakse) ja isegi vormsi rootsi keeles laulma pandi meid.

Õhtuseks esinemiseks valmistumisel tegime vist aga kiiruserekordi. Peab ütleva, et pole lihtne 24 last vähem kui tunni ajaga tipp-topp riide saada. Pluusinööpide, kaelarätikute, pastlapaelte ja rätikute sidumine-sättimine võttis vist igal õpetajal lõpuks naha märjaks, rääkimata sellest, et ka ise tuli end

riidesse seada.

Pärimuspäevade laupäevaõhtune kontsert ei olnud laialt reklaamitud ehk publikuks olid esinejad ise. Sellegipoolest tekitasi kontsert nii mõnelegi osalejale rõõmujudinaid.

Toredad olid Saaremaa laulud ja Muhu tantsud. Südantsoojendav oli vaadata laval pea kogu Ruhnu kooliperet, kes kõik mõnd pilli mängisid või vana rootsikeelset pulmalaulu laulsid. Rääkimata meie värvikast kambast, kellele kohe esimesest viisjupist kaasa elama hakati. See on väga hea tunne!

Pärast kontserti õpetati üksteisele oma kandi mängge-tantse ja vaieldamatult menukaimaks (ja ka nalja-

kaimaks) tantsuks osutus muhulaste õpetatud Oiratoirat.

Ja päeva juhataja sooja ning vaiksesse öösse lõkkeõhtu imeilusa tähistava all. Võidurõõmu pakkus Kihnu lastele Vormsi-teemalise viktooriini võitmine ning ei puudunud ka vahukommid, mida lõkke peal küpsetada.

Ja oligi aeg üritus ametlikult lõpetada ning seda tegid korraldajad jällegi omamoodi, andes kõigile nimelise tunnustuse pärimuspäevade läbimise eest.

Pühapäeva hommikul tuligi jälle asjad kokku pakkida. Enne ärasõitu uudistasime veel Vormsi uut päästkeskuse maja ja kohalikku tuulikut.

Vormsi, kes ise kordagi polnud pärimuspäevadel osalenud, võttis julguse pea ees vette hüpata (loe: üritust korraldada) ning nad ujusid ka veest välja. Peakorraldajad Eidi ja Jana olid ikka rõõmsad ja sõbralikud, isegi kui unetunde väheks jäi. Nagu õpetaja Hilma ütles, meeldis talle just see, et vormsilased tegid kõike oma-moodi ja teisiti, kui varem tehtud. See oligi huvitav.

Päevad olid (sisu)tiheadad, mitmekülgsed, aega vedelemiseks ei olnud kellegi. Aga selleks ju ei tulnudki. Ja kindlasti toimis saarte noorte omavahe-line suhtlus, mis samuti kuulub selle ürituse juurde. Oli toredaid taaskohutumisi ja uusi tutvusi.

Omamoodi uus kogemus oli see kindlasti teise klassi lastele, kes olid oma esimesel pikemal reisil ja nii mõnigi neist vajas abi magamiskoti pakkimisel kui patsipunumisel, rääkimata mati rullimisest. Aga kogemusest ju õpitakse!

Mis Vormsi reisist lastele kõige rohkem meelde jäi? Kiire küsitluse vastuseks tuli: lõbus rongisõit Haapsalus, Haapsalu raudteejaam, edasi-tagasi bussisõit, teiste koolide esinemine, viimane õhtu, kui esinesime, tants Oiratoirat, lõkkeõhtu, trollimets, hea seltskond.

Aitäh toredale reisiseltskonnale! Chadyle ja Mia-Loorele, kes bussis oma lauludega meeleolu löid! Hilmale ja Küllile, tänu kellele see tore reis teoks sai!

Ja loomulikult ei oleks sõit nii tore olnud ilma sõbraliku bussijuhi Kaljuga, kes oli valmis täitma nii giidi kui kaameramehe rolli.

Ja sõprade-tuttavatega kohtume tuleval aastal taas, aga hoopis mõne teise saare peal!

Hille Ojala

Kihnu keelekoja rahvas ülikoolilinnas

Kihnu keelekoja seltskond vaatas Tartu reisiril oma silmaga üle Eesti kirjandusmuuseumi leiduva Kihnu pärandi ja uuris, kus Tartu ülikoolis murdekeeli õpetatakse.

Septembri esimesel reedel veetsid Kihnu keelekoja liikmed ülikoolilinnas meeleoluka päeva.

Väljasõidu organiseerinud Sarapuu Silvi ütles, et reisiril on keelekoja rahvale tänu-täheks töö eest aasta lõpus trükivalmis saava kihnu keele sõnaraamatuga. Eelmise preemiareisi tehti Lätti endisele Liivimaa alale.

Tartu reisiril käis keelekoja vanem generatsioon Kihnust ja Manijast, õpetajad ei saanud koolipäeval kaasa reisirida.

Reisiseltskonna jaoks oli kõige põnevam külaskäik Eesti kirjandusmuuseumi. „Mõtõ oli, et uatamõ oma silmägä üle, kuskohitõs neid matõrjalõ oitassõ, kust meie sõnaraamatu tegemisel kihnukielsi sõnu suamõ ning kissi piäle Rihe Veeda ond sõjõnna ülestähendusõ suatn,“ rääkis Sarapuu Silvi.

Kirjandusmuuseumi rahvas oli kihnlaste külaskäiguks valmistunud ja igas sektsioonis välja otsinud Kihnut puudutavad materjalid ja vanu Kihnu käsikirju, nii et uudistamist ja vaatamist oli palju.

Vambola Marta ütles, et

külaskäik kirjandusmuuseumi oli lihtsalt haruldane ja ilma oma silmaga nägemata ei kujuta ettegi, mis seal hoidlates kõik on. „Siäl ei olõss matõrjalõ mitte üksi kirjandusõ kohta, oli kua näitusõks ajalust, ette uvi-tav oli uata, kudas vanadõ raamatutõ uiõks tegemine ehk restauriermine käüb,“ ütles ta.

Ärma Roosi rääkis, et talle väga meeldib ajaloo teema: vaadata vanu eestikeelseid ajalehti, mis Ameerikast, Rootsist ja mujalt kirjandusmuuseumi kogusse toodud, samuti oli põnev vaadata vanu raamatuid ja Lydia Koidula käsikirju. „Lahkõ rahvas oli ning võttis meiti iaste vasta,“ lisas ta.

Randli Leida ütles, et juba kirjandusmuuseumi hoone ise oli huvitav oma vanaaegsete ahjude ja seinamaalinguete ning hoidlatega.

Kihnlasi huvitas, kas vanas majas ka kummitab ning selgus, et uudishimul on tõepoisi all. Päeval on küll rahulik, aga õõsiti pidi küll mõnikord üks kummitus läbi astuma. Mõisa ajal olla juhtunud traagiline lugu, mil noorte abiellumiskeeld lõppes ühe osapoole enesetapuga ja nii see väene hing nüüd rahu ei saagi.

Lahke oli rahvas ka Tartu Ülikooli keeleoskonnas, kus kohtuti eesti keele ajaloo ja murrete professori Karl Pajusaluga ja sama ala

õpetooli dotsent Ellen Niiduga, kes kihnu sõnaraamatuga tööd teevad. Ülikoolis oli meretagustele külalistele kaetud uhke kohvilaud.

„Arvati, tulad üle mere, tulad tühjä nahaga, aga kihnlano ond harjun, et levä-kott juurõs. Kui kihnlano merereesi ede võtab, ikka leväkannikas taskus või põu-õs,“ ütles Roosi.

Kui Tartusse juba tulnud, tehti ka väikene linnaekskursioon ning poepeatus Lõunakeskuses.

Kõik leidsid, et tasus kodust välja tulla küll ja vaatamata pikale päevale ei sa reisi väsitavaks nimetada. „Mis asja sie ikka väsitäb, kui jõstus bussis ning uatad ümberkaodu. Seltskond ond lõbus ning vahel tulõb kua ennast tuulutama käüä,“ hindas Roosi.

Silvi Murulaugu sõnul on sõnaraamatu valmimine lõppfaasis, praegu on käsil materjali kontrollimine, sellele järgneb keeletoimetamine ning aasta lõpus peaks trükifail valmis saama. Kihnu ja Manija naistest ja meestest on raamatu valmimisel hindamatu abi, tänu nende sõnavarale sõnastik sellisel kujul üldse valmis saabki. Ka Tartu reisiril arutati bussisõidu ajal mõne sõna õiget tarvitamist ja koostati ühiselt raamatusse minevaid näitelauseid.

Anu Saare

Pärnumaa Ettevõtluspäev „Äri teevad inimesed“

9. septembril toimus Pärnumaa ettevõtluspäev. Allpool mõned mõtteterad ettekanne- test:

Kalev Kaljuste (Pärnu maa- vanem):

- Pärnumaa infra kasvab, mäetööstus areneb
- 10800 ettevõtjat Pärnu maakonnas, 82 400 maakonna elaniku kohta.
- 7,62 % elanikest on hõivatud ettevõtlusega, EL keskmine on 5%

Teet Kurs (PEAK juhataja):

- Abi mõtlemisel ja kontaktide leidmisel
- Konsultatsioon toetuste taotlemisel
- Stipendiumid
- Targad töökohad, uus kompetentsikeskus: bio-ressursside väärdamine

X turismikonverents Pärnus

17. ja 18. septembril tähistasime taasiseisvunud Eesti turismi 25. ja turismikonverentsi 10. sünnipäeva. Juba kümnendat aastat toimuv konverentsil räägiti, milline võiks olla reisi- mine tulevikus, kuidas turismiettevõtteid saaksid tänast nutitrendi enda kasuks pöörata, turismi tulevikust Eestis ja välismaal.

Tunnustati pikaageid turismi edendajaid.

ETTEKANDED:

- Uus jagav majandus: kas harjumuspärase turismi lõpp? (*The New Sharing Economy: Is this the end of tourism as we know it?*),

Andrus Hall (Auto24):

- Ettevõtja oma lugu nt “Ilmselt parim ringrada Põhjamaades”
- Otsige ukseavajaid
- Huvialad aitavad ära tunda võimalusi

Kristjan Lepik

(*Arengufondi ekspert*):

- Leidke, nähke vajadusi
- Viige ellu, testige, proovige kiiresti
- Ettevõtlusõpe viia lasteni
- Ettevõtjad on eluga rohkem rahul
- Looge kontakte, üks toob teise

Merle Laidro (Edelstein OÜ):

- Naisettevõtluse kasv, ka 5 lapsega saab ettevõtet teha ja edukas olla
- Esimesed kliendid läbi allhanke
- Ületa esimese sammu hirm

Kristi Kuusmik-Orav

(*REK Foto*):

- Paku kohe midagi, tee esimene samm
- Konkurents on hea, saab

Manolis Psarros

- Sissevaade teenusedisaini turismis, Heli Mürstaja ja Heli Tooman
- Digitaalreisi turunduse tulevik (*The future of digital travel marketing*), Marko Saue ja Manolis Psarros
- Turismi tulevik (*The Future of Tourism*), Jeff Jarvis

Pärnumaa ettevõtlus- nädal 2015

2-9. oktoobril toimub Pärnumaa ettevõtlusnädal, mille raames toimuvad erinevad sündmused-üritused.

Üleeestiline ettevõtlusnädal keskendub sel aastal nutikale ettevõtlusele.

Tutvuge päevakavaga, leidke endale sobivaim üritus ning võimalusel kindlas-

võrrelda ja leida kitsas-kohti

- Kui väga hästi teha midagi, siis tahetakse maksta teile

Andro Kullerkupp (kooli- taja):

“Püha kolmainus”:

- Analüüsi ennast
- Leia probleeme
- 100 Tegemata äriideed

Elmo Puidet (BDA Consul- ting, moderaator):

- Motiveeri ennast
- Kirjelda oma edu mõis- te. Hea on panna see kir- ja 3 valdkonnas: äri, pere, mina ise
- Seejärel on hea võrrelda saavutamist. Kui kirja ei pane, siis soovivad muutu- vad ja nende pidev “eest lippamine” tekitab asjatut stressi.
- Ületage hirm, kõige hul- lem, mis juhtuda saab on see, et satute palgatööle tagasi
- Tee otsus, tee esimeste sammude plaan ja hakka pihta!

ti osalege!

8. oktoobril tähistatakse esmakordselt ka ettevõtja- te päeva.

Kihnu ettevõtluspäev 2015

Olen ette valmistamas Kihnu ettevõtluspäeva 2015, mis eeldatavasti toimub 23. oktoobril.

Täpse info toimumise aja, koha ja päevakava avalikus- tan kohe, kui olen esineja- tega kokkulepped saavuta- nud.

Ettevõtlikkust, loovat mõt- lemist ja riskijulgust!

Taivi Vesik,
abivallavanem
(ettevõtlus, turism)

REEDE, 02.10.2015

9.00-11.00 Ärihommikusöök rahandusminister Sven Sesteriga

Jututeemadeks on eelmisel ja sel aastal jõustunud ning ühiskonnas diskussiooni tekitanud maksu- seaduste muudatused ning riigi- eelarve ja maksupoliitika pikemas vaates.

Info ja registreerimine: Kati Krass, kati@koda.ee

Toimumiskoht: Pärnu Rannahotell, Ranna pst 5, Pärnu

Korraldaja: Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Pärnu esindus

ESMASPÄEV, 05.10.2015

10.00-14.00 Inspiratsiooniseminar klienditeenindajatele „Kuidas olla teenindaja - kas tahtega või jõuga?“

Koolitaja Kairit Reiman

Sihtrühm: ettevõtjad ja klienditeenindajad

Toimumiskoht: Pärnu keskraamatukogu

Info: Info Aare Raev, aare.raev@lv.parnu.ee
Korraldaja: Pärnu Linnavalitsus
Registreerimine

15.00-17.00 Nõustamiskohvik “Ettevõtte äriidee rahastamis- võimalused“

Sihtrühm: alustavad ja tegutsevad ettevõtjad

Toimumiskoht: PEAK, Aida 5, Pärnu

Info: Margit Kool, margit@peak.ee
Registreerimine: margit@peak.ee
Korraldaja: Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus

15.00 Ettevõtte külastus

Sihtrühm: noored tulevikuettevõtjad

Info ja registreerimine: Kätlin Muru, katlin.muru@rajaleidja.ee

Korraldaja: Pärnumaa Rajaleidja keskus, Pärnu Õppenõustamiskeskus

Ettevõtlusnädala noortepäev

Koolid korraldavad koostöös ette- võtjatega „Ettevõtlusteadmiste päeva“. Toimuvad õppekäigud, viktoriinid, ettevõtjatega kohtumised jm.

Pärnumaa ettevõtlusnädala sündmused

Sihtrühm: noored tulevikuettevõtjad

Info: Elbe Metsatalu, 5302 1159, elbe.metsatalu@gmail.com

Korraldajad: Pärnumaa majandusõpetaja- te aineseksioon, koolide töötajad

TEISIPÄEV, 06.10.2015

10.00-14.00 Seminar “Aktuaalsed maksuteemad“

Sihtrühm: ettevõtjad, raamatupidajad

Toimumiskoht: Pärnu keskraamatukogu

Info: Aare Raev, aare.raev@lv.parnu.ee
Korraldaja: Pärnu Linnavalitsus
Registreerimine

14.00 Ettevõtluspäev Vändras

Sihtrühm: ettevõtjad

Toimumiskoht: Väandra kultuurimaja, Pärnu-Paide mnt 2, Väandra alev

Info ja registreerimine: Väandra Alevivalit- sus, 443 0335, toomas.sonts@vandra.ee
Korraldaja: Väandra Alevivalitsus

14.00-17.00 Seminar “Mida tähendab ettevõtja jaoks õppiv töötaja“

Mis moodi reguleerib täiskasvanute õppimist tänane seadusandlus töötajate õppimist, mida see tähendab ettevõtja jaoks ja mida töötaja jaoks.

Sihtrühm: ettevõtjad, personalijuhid

Toimumiskoht: Pärnu Täiskasvanute Gümnaasium

Info ja registreerimine: Krista Habakukk, krista@narnia.ee

Korraldaja: Pärnu Täiskasvanute Gümnaasium

15.00 Ettevõtte külastus

Sihtrühm: noored tulevikuettevõtjad

Info ja registreerimine: Kätlin Muru, katlin.muru@rajaleidja.ee

Korraldaja: Pärnumaa Rajaleidja keskus, Pärnu Õppenõustamiskeskus

15.00-17.00 Seminar “Edukalt Saksamaa turule“

Sihtrühm: ettevõtjad

Toimumiskoht: Pärnu Keskraamatukogu suur saal, Akadeemia 3, Pärnu

Info: Kristo Tõnissoo, kristo@peak.ee
Registreerimine: kuni 30.09.15 www.eas.ee/ettevotlusnadal

Korraldaja: Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus, EAS

Registreerimine

17.00 Ettevõtluspäev Toris

Loovettevõtete arengud ja Minu õp- petunnid ettevõtluskeskkonnas

Sihtrühm: ettevõtjad

Toimumiskoht: Tori Rahvamaja, Völli tee 4, Tori alevik

Info: arendusnõunik Aarne Põllüäär, aren- dusnõunik@torivald.ee, 443 6640

Registreerimine: e-posti aadressil arendus- nõunik@torivald.ee hiljemalt 02.09.2015

Korraldaja: Tori Vallavalitsus

KOLMAPÄEV, 07.10.2015

Pärnumaa Majandusfoorum

ÜRITUS ON KUTSETEGA!

Sihtrühm: ettevõtjad

Toimumiskoht: ESTONIA RESORT HOTEL & SPA

Korraldaja: Pärnumaa Ettevõtlus- ja Aren- duskeskus

11.00-14.00 Tulevikutegijate idee- konkurs “Keskonnasõbralik ette- võtlus Pärnumaal“

Ideekonkurss on Pärnuma üldhari- duskoolida õpilastele kolmes vanu- seastmes, kes esitlevad oma ideeka- vandeid Port Artu 2 aatriumis.

Sihtrühm: noored tulevikuettevõtjad

Info ja registreerimine: Mari Suurväli, mari.suurvali@ut.ee, Eve Sikka, evesikka@gmail.com

Korraldajad: Pärnumaa majandusõpetaja- te aineseksioon, TÜ Pärnu kolledž,

MTÜ Majandusõpetajate Selts

11.00-13.00 Viktoriin “Majandan ise“

Sihtrühm: noored tulevikuettevõtjad

Toimumiskoht: Pärnu Muuseum, Aida 3, Pärnu

Info ja registreerimine: Mari Suurväli, mari.suurvali@ut.ee

Korraldaja: Pärnumaa majandusõpetajate aineseksioon, TÜ Pärnu kolledž, MTÜ Ma- jandusõpetajate Selts

15.00 Ettevõtte külastus

Sihtrühm: noored tulevikuettevõtjad

Info ja registreerimine: Kätlin Muru, katlin.muru@rajaleidja.ee

Korraldaja: Pärnumaa Rajaleidja keskus, Pärnu Õppenõustamiskeskus

NELJAPÄEV, 08.10.2015

9.00-12.00 Hõbejuusne ettevõtja – kuidas luua MTÜ-d ja kuidas neid vabatahtlikuna osaleda

50+ vanuses osalejatele koolitus- tsükkel „Kuidas alustada mitte- tulundusühingu tegevusega“. Koolitajad Ingrid Kostabi ja Mari

Suurväli.

Toimumiskoht: TÜ Pärnu Kolledž

Info ja registreerimine: Mari Suurväli, mari.suurvali@ut.ee kuni 5.10.2015

Korraldaja: MTÜ Ühiskonnaõpetajate Selts, TÜ Pärnu Kolledž

11.00-13.00 Viktoriin “Majandan ise“ põhikooli õpilastele

Sihtrühm: noored tulevikuettevõtjad

Toimumiskoht: TÜ Pärnu Kolledž

Info ja registreerimine: Elbe Metsatalu, tel: 5302 1159, elbe.metsatalu@gmail.com,

registreerimine kuni 05.10.15

Korraldaja: Pärnumaa majandusõpetajate aineseksioon, TÜ Pärnu kolledž, MTÜ Ma- jandusõpetajate Selts

12.00-16.00 Ettevõtluskonkursi “Ettevõtlik Pärnakas“ avaseminar

Sihtrühm: alustavad ettevõtjad

Toimumiskoht: Pärnu Keskraamatukogu suur saal, Akadeemia 3, Pärnu

Info: Aare Raev, aare.raev@lv.parnu.ee
Korraldaja: Pärnu Linnavalitsus

Registreerimine

15.00 Ettevõtte külastus

Sihtrühm: noored tulevikuettevõtjad

Info ja registreerimine: Kätlin Muru, katlin.muru@rajaleidja.ee

Korraldaja: Pärnumaa Rajaleidja keskus, Pärnu Õppenõustamiskeskus

17.00 Ajujahi maailmakohvik ja äriideede esitlused

Sihtrühm: alustavad ettevõtjad

Info: Aare Raev, aare.raev@lv.parnu.ee
Korraldaja: Ajujaht, Pärnu Linnavalitsus

Registreerimine

17.00 Mälumäng “Pärnumaa Kuldaju“

Sihtrühm: ettevõtjad, avaliku sektori esin- dajad

Korraldaja: Pärnumaa Omavalitsusliit, Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus

REEDE, 09.10.2015

16.00 “Pärnumaa Aasta Ettevõtted“ tunnustusüritus

ÜRITUS ON KUTSETEGA!

Sihtrühm: ettevõtjad

Info: Liisi Kruusimägi, liisi@peak.ee

Korraldaja: Pärnumaa Ettevõtlus- ja Aren- duskeskus, Pärnu Linnavalitsus, Pärnu Maavalitsus, Pärnumaa Omavalitsuste Liit.

Nõuandeid viljapuudelõikaja mätta otsast

7. oktoobril kell 15.00 on Kihnus tasuta õuna- puude lõikamise praktiline kursus.

Näitan Õie juures Kura- ga talus ja Veera juures Lää- ne talus, kuidas noorendada vanu õunapuid esmase tuge- va tagasilõikusega ja kuidas esimesel aastal kasvanud vesivõsudest arendada uut võra.

Samuti õpime Veera aias lõikama õigeks noori õuna- puud, et hiljem ei peaks puu kallale saega minema. Kind- lasti näitan ka marjapõsaste lõikamist.

Hekkide pügamine

Sügis on väga õige aeg hekkide pügamiseks. Talvel ja varakevadel segab okaspuu- hekkide pügamist hekkidele kuhjunud lumi, kevadel aga linnupesad.

Sügis on õige aeg sireliheki noorendamiseks, vana heki võib maha võtta 20 cm kõr- guselt maapinnast, allesjäänud kondid katta sõnniku või kompostiga.

Kevadel vara kasvavad tüü- gastelt uued heki võsud, mis juba jaanipäevaks peaksid täitsa korraliku heki mõõtu olema.

Kui soovid, siis saad minult tellida ka hekipügamise!

Väetamine

Oleme harjunud sellega, et väetis tähendab taime- de kasvu. Alles hiljuti olin aias, kus soovitasin kasuta- da aia sügisväetist, aga oma- nik ütles, et tal pole sügisväe- tist enam vaja, sest pani juba kanakakat.

Tegelikult ei ole aga sügis- väetis tavamõistes üldse väetis, sest pigem see pidur- dab taime vegetatsioo- niperioodi, aidates taimel paremini ette valmistuda peagi saabuvaks talveks.

Kõigis teistes väetistes on

rohkemal või vähemal mää- ral lämmastikku, mis küll soodustab taime kasvu, aga ei meelita neid vastu tal- ve puhkama jääma.

Sügisväetises seevastu puudub lämmastik ja seal on hulganisti aineid, mis soo- dustavad talvekindlust. Tal- vekindlaks muutub nii kogu taim kui ka õiepungad, mis sel aastal juba moodustu- nud, et järgmisel aastal saa-

ki anda.

Sügisväetis sobib kõikide- le püsililledele, viinamarja- le, marjapõsastele ja vilja- puudele, samuti ka okaspuu- dele ja rododendronitele.

Kui annate oma aiale mine- raalväetisena sügisväetist ja kevadel orgaanilise väetise- na sõnnikut, siis peaks ole- ma mikro- ja makroelemen- tide tase teie aias tasakaalus. Sügisväetist saate 7.

oktoobril minu käest osta 3 eurot kilone või 5 eurot kahe- kilone kott.

Taimekaitse

Õige aeg oleks kõva harjaga maha hõõruda puudele kas- vanud sammal, sellega löhu- te ära taimekahjurite ja hai- guste talvekorterid.

Sammalt on parem eemal- dada niiskelt puult. Päril vanadelt puudel võib sam- malt ja lahtist koort ära hõõ- ruda ka traatharjaga, noore- matel puudel piisab pehme- mast harjast.

Kahjureid on järgmisel aastal vähem kui kõik, mis vilja- puult maha pudeneb, aias ära koristada: lehed põleta- da, mädad õunad maha mat- ta.

Kui aias on jahukastest nakatunud taimi (sage- li karusmarjad ja tammed) või siis kipuvad ploomid puu otsa jääma ja mädane- ma (ploomi kotttõbi), võiks aeda pritsida topaasiga. Seda tuleks teha pärast saa- gi koristust.

Pritsimisel kindlasti kasuta- da pritsimisvedeliku hulgas ka kleepainet (roheline seep sobib hästi) ja võiks lisada ka putukatõrje mürki Fas- tac'it.

Pritsimisel kasutada maski, kaitseriietust, kummikindaid või nende puudumisel kutsu- da mind.

Kui soovite haiguste ja kah- jurite vaba aeda, siis peaks vähemalt ühel korral aast- tas, so. kevadel enne öitse- mist, puid pritsima. Sügise- ne pritsimine võib olla või mitte, aga kevadine lausa peaks olema, sest tänu soo- jadele talvedele vohavad meie aedades rohkem kui iial varem haiguste ja putukate populatsioonid.

Aiandusagronoom
Jaak Tomson

Suurepärane tulemus tuletõrjemängudel

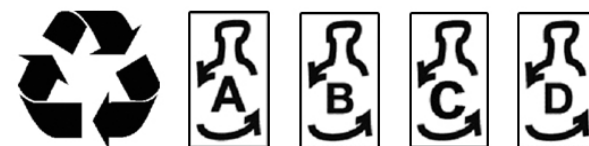
Kevin, Kaisa, Maariel, Lii- Ksu, Keitlin ja Mattias tegid Türi vabariiklikel tule- tõrjespordimängudel aja- lugu, võisteldes 11. klas- si arvestuses ja lõpetades võistluse neljanda kohaga.

„Neljas koht, mis selles siis erilist!“ – mõtlete. See ON eriline. Juba asjaolu, et 9. ja 8. klassis õpilased julgevad võtta väljakutse, et rinda pist- ta endast 2-3 aastat vanema- tega, on julgustükk. Kiidusõ- nad ka sellise hea mõtte pea- le tulnud meie saare pääste- pealikule Ago Laosele, samu- ti muidugi laste treenimise eest.

Ebaõnne, mis kaotas vää- rtuslikke sekundeid, oli ka, aga see käib võistluste juur- de. Kolmas koht ning ka kir- kamad medalid olid käega- katsutavas kauguses, aga sport on sport.

Väga südika võistluspäe- va tegid ka Taimar, Hettel, Rasmus, Anni, Karl, Madis ja Engel, kes võistlesid 4. klas- si arvestuses, mis tähendab, et enamik meie lastest olid konkurentidest nooremad. Samuti võisteldi seitsmeke- si meeskondade vastu, kus kaheksa liiget. Vapper võist- lus oli!

Anu Saare

TAARAPUNKT JA KIHNU JÄÄTMEJAAM, on oktoobrist maini avatud järgnevalt:

T- L 8:30-13
P SULETUD
E SULETUD
Riigipühadel SULETUD

Telefon 442 0220
majandus@kihnu.ee

KIHNU MUUSEUMIS

VIISPUNUTISTE ÕPE

22. - 25. oktoobrini õpime muuseumis vitstest ja juurtest punutisi valmistama.

Juhendaja Margus Rebane jagab oskusi ja teadmisi traditsioonilisest punumisest ja põhitehnikest, mida meie maal on kasutatud.

Ootame osalema Kihnu korvipunujaid, kes annaks nooremale generatsioonile oma teadmised ja oskused edasi. Koolivaheaeg annab võimaluse osaleda ka õpilastel ja õpetajatel.

Kõik on oodatud!

Kriuks kingameister otsib kingade valmistamiseks 5 liitrit hülgerasva. Helistada tel 510 5573.

Oktoobrikuu sünnipäevalapsed

2. oktoober

Alla Kiigajaan (Umba) 82

5. oktoober

Aime Kott (Janaroo) 50

7. oktoober

Heino Laine (Tõnismäe) 80

8. oktoober

Aime Köster (Tõnni) 78

12. oktoober

Anna Köster (Dihelga) 92

16. oktoober

Ella Leas (Lohu) 78

18. oktoober

Malle Kuldkepp (Kõrgemetsa) 76

23. oktoober

Andres Tõeväli (Nõbraku) 50

24. oktoober

Alla Alas (Oga) 84

Mihkel Vesik (Nõbraku) 82

26. oktoober

Helju Kott (Malle) 73

28. oktoober

Mihail Türk (Aava) 76

Evald Merimaa Evald (Männiku) 70

30. oktoober

Leili Gutt (Saarde) 83

31. oktoober

Lehti Vahkel (Kaja) 75

Helmi Vassiljeva (Maruse) 71

Lahkunud

EDUARD LOOB
4.08.1950 - 7.09.2015

Kihnu

5. Viulifestival

2.-4. oktoober

Reedel, 2. oktoobril

kell 11 algab **TOIDUKOOLITUS KURASE KOHVIKUS** juhendaja **HEIMAR KUUSKLER**

kell 16 algavad **VIULIMÄNGU ÕPITOAD** KOOLIMAJAS JA MUUSEUMIS

kell 18 kohtumine kirjanik **Andrus Kivirähkiga**, raamatuesitlused: **Evelin Ilves "Kirju"** ja **Olavi Ruitlane "Vee peal"**, laulev kirjanik **Aapo Ilves**. MUUSEUMIS

kell 19 **Karoliina Kreintaali** loeng "Peeter Rooslaid ja viulimäng Ruhnus". MUUSEUMIS

kell 20 **JÄMM** MUUSEUMIS RESTORANIÕHTU KURASE KOHVIKUS

Laupäeval, 3. oktoobril

kell 11-14 **VIULIMÄNGU ÕPITOAD** MUUSEUMIS JA KOOLIMAJAS

kell 15 **EKSKURSIONID KASTIAUTOGA** ALGUS MUUSEUMI PARKLAST

kell 18 **KUNSTIOKSJON MUUSEUMI JUURES**, müüakse maale muuseumi seinalt ja naivistide galeriist.

kell 19 **PIDU RAHVAMAJAS** KLASSIKAMUUSIKA KONTSERT - esinevad **Kaidi Ugandi** ja **Katrin Nachtigalli**. Õpitubades õpitud lugude esitus, esinevad **külalised** ja **Kihnu Pillilapsed**. Ansambel **RÜÜT**. Tantsuks mängib ansambel **KENTUKID!** Avatud puhvet!

VIULIFESTIVALI KORRALDAB: SA Kihnu Kultuuriruum

VIULIFESTIVALI TOETAVAD: RAHVAKULTUURI KESKUS Kihnu Kultuuriprogramm, Folkloorifestivalide programm, KESTI KULTUURIKAPITAL, ALEXELA, Kihnu Mäe, PIHLAKA

www.kultuuriruum.ee

Pääse 6 € / 3 €